

IZVRŠILNI ODBOR
MESTNEGA LJUDSKEGA ODBORA
L J U B L J A N A

Z A P I S N I K

33. redne seje Izvršilnega odbora MLO glavnega mesta Ljubljane, ki je bila v število 8. junija 1950 od 17. do 19.30 ure v sejni sobi predsedstva MLO, Lingarjeva ul.1.

N a v z o č i:

predsednik: Maležič Matija
podpredsednika: Sitar France
Gerjanc Joško
tajnik: Kovačič Leo
člani: Drebež Franc
Jelenc Aleš
Kecjan arh. Danilo
Kodola Viktor
Kutin Franc
Kveder Fani
Miklavčič Zvone
Maglič Stane
Nebec Franc
Pelko Gašper
Podbregar Erna
Repič Ivanka
Skitek Ermin
Trtnik Ljuz
Zdežar Henrik

vabljeni: Bajuk Stanka za Kontrolno komisije MLO
Matoh Ivan za Poverjenišvo za dela MLO
Žagar Fani za Mestni odbor AFŽ
Pernuš Jože za Javno tožilstvo mesta Ljubljane
Flegar Avgust za org.-instruktorski oddetek MLO
Štar Milan, načelnik uprave za obrt pri MLO

odsotni: Maček Pelde
Rakar Iva
Plečko Srečko
Puhar Dominik

Tov. predsednik Maležič otvori 33. redno sejo Izvršilnega odbora ter predlaga glede na pereče probleme, ki so na področju uslužnostne dejavnosti in uslug spleh, da Izvršilni odbor baš v tednu matere in otroka da na

d n e v n i r e d:

vprašanje uslužnostne dejavnosti v Ljubljani,

da na osnovi te razprave osvoji potrebne sklepe in jih realizira. Slabe funkcioniranje uslužnostne dejavnosti občuti vse prebivalstvo mesta, predvsem pa matere in otroci. V zvezi z današnje razprave je IO naprosil sekretarko Mestnega odbora AFŽ tov. Žagarjeve, da poda poročilo o zapažanjih organizacije AFŽ po tem

vprašanju kot tudi, da nakaže naloge, za katere rešitev je dolžan skrbeti Izvršilni odbor.

Soglasno sprejeto.

Tov. Žagarjeva iznese težkeče, ki tarejo predvsem žene, matere in otroke v pogledu pomanjkanja uslužnostne dejavnosti, kar se čisto ostro kritizira na množičnih terenskih sestankih AFŽ. V Ljubljani primanjkuje popravilnic za čevlje, zlasti otroške, dalje čevljarn za izdelovanje navih otroških čevljev, kar se v trgovini ne da bi za otroke primernih števil in je močno povpraševanje po čevljih za otroke od 7 do 10 let. V Ljubljani ni obratov za popravljanje kuhinjske posode, za popravljanje otroških vozičkov, zlasti pa je pereče vprašanje, ki je nastalo v pogledu šivalnic, ki ne krijeje potreb družin in morajo matere, ki so se vključile v delovni proces pozno v noč krpiti in šivati za svoje otroke. Da bi se jih razbremenilo tega dela so pripravljene svoje šivalne stroje proti majhni odškodnini odstopiti terenskim šivalnicam, ki bi se morale pojačati. Dosedanje šivalnice ne zadoščajo in so preobremenjene z delom za odrasle, zato bi bilo potrebno ustanoviti šivalnice, ki bi izdelovale otroško konfekcijo. Mestni odbor AFŽ je nameraval ustanoviti s pomočjo RLO I šivalnico za otroke, ko pa je bilo potrebno pričati z delom se je ugotovilo, da ni potrebnega materiala, kar pa vsekakor ne bi smel biti vzrok in bi se šivalnicam moral dodeliti material iz troškovnega fonda.

V splešnem pa je Mestni odbor AFŽ kot tudi terenske organizacije po tem vprašanju naletel na ovire, ki se postavljajo s strani rajonskih ljudskih odborov, ki se branijo prevzeti v svoje uprave terenske šivalnice, češ, da se to premajhni obrati, nerentabilni, ki naj ostanejo še nadalje v upravi terenskih organizacij AFŽ. Po mnenju Mestnega odbora AFŽ pa operativno-upravno vodstvo predmetnih šivalnic po terenskih organizacijah ni priporočljivo, ker se odbori čisto menjajo z ozirom na močno obremenitev vključenih mater in bi moral te funkcije prevzeti RLO. Nadalje oriše vse težave, ki jih imajo množične organizacije AFŽ z rajonskimi ljudskimi odbori tako v pogledu 4-urne zaposlitve mater, nepravilnega odnosa do zaposlenih glede na kvalifikacije posameznih šivilj, katerim se za njih uspešno delo ne da priznanje, temveč se jih plačuje enako kot manj kvalificirane moči. Zaradi slabih norm, ki so postavljene za izdelovanje otroškega perila in obleke se delavstvo brani izdelovati otroške artikle, ker so s tem prikrajšani na zaslužku. S tem v zvezi bi bilo potrebno urediti vprašanje cen, ki bi se morale gibati z ozirom na vrsto in kompliciranost dela ter vzporedno s tem urediti tudi norme.

V zadnjem mesecu je nastalo nerazporejenost med delavstvom v šivalnicah vsled odvzema živilskih kart nekaterim zaposlenim materam, kar so izvedli rajonski ljudski odbori popolnoma samolastno.

V kolikor se šivalnice prevzeli RLO-i v svojo upravo, so način upravljanja teh šivalnic tako zburokratizirali, da bi za zadostitev zahtevam RLO bila potrebna posebna administrativna moč, kar bi zvišalo rešje, mesto da bi se pristopilo k upravljanju teh poslovalnic na čim enostavnejši način.

Pereče stanje je tudi po vprašanju gospodinjskih serviser, to je serviser, ki bi pomagali način zaposlenim ženam pri hišnih delih. K reševanju tega vprašanja je pristopil RLO III na iniciativno požrtvovalne aktivistke na tem rajonu, ki je zbrala 7 tovarišic, ki bi se vključile v gospodinjski servis, ni pa pri tem našla

razumevanja na poverjeništvu za komunalne zadeve RIO, ker se poverjenik brani vključiti te tovarišice v rajenske pralnice, odnesne se brani ustanoviti samostojno obrtno podjetje.

Z vsem tem postopanjem odgovornih funkcionarjev na RIO se zavira iniciativnost, ki je kažejo množične organizacije po vprašanju izboljšanja uslužnostne dejavnosti in ustanavljanja tovrstnih obrti, ki bi opravljale predvsem uslužnostna dela za potrebe prebivalstva mesta.

Tov. Šter navede zapažanja, ki jih je ugotovilo poverjeništvu za industrijo in obrt glede uslužnostne dejavnosti v Ljubljani. Najbolj kritična točka je prav po vprašanju krpalnic in šivalnic in je hvalevredna požrtvovalnost organizacije AFŽ, ki v razširitev tovrstnih obratov dajejo mnogo truda in požrtvovalnosti. Je pa napačno stališče RIO, da večje obrate prevzamejo v svoje uprave, čeim se manjših obratevalnic izogibajo. Ugotavlja pa se, da je storilnost dela v privatnih obratevalnicah mnogo višja kot v državnih obratih.

Težave, ki se pri izdelovanju otroške konfekcije so predvsem v tem, ker take upravniški podjetji, kot tudi delavci sami odklanjajo to delo kot nerentabilno ter bi se za to morala ustanoviti posebna konfekcijska delavnica.

Popravila lencev so svoječasno izvrševali predvsem potujoči cigani. Kleparske delavnice pa so danes tako obremenjene s planskimi deli v zvezi z vzdrževanjem zgradb, da se s popravili ne morejo ukvarjati.

Popravila otroških vozičkov so zastala s prehodom podjetja "Tribuna" na serijsko izdelovanje vozičkov. Z združenjem igračkarjev pa je poverjeništvu za industrijo v razgovoru, da skuša debiti 3 obrtnike, ki bi se bavili le s popravili otroških vozičkov.

Politiko cen za predmetne uslužnostne dejavnosti vodi urad za cene, ki cene odobrava na osnovi izvršenih kalkulacij.

V splošnem pa stanje uslužnostnih obrti v Ljubljani ni tako šibko, poiskati bo treba le pravi način dela in pa samoiniciativnost pri preskrbi potrebnega materiala. Slabo vpliva na razvoj uslužnostne obrti tudi mesečno odzemanje delovne sile in civilskih nakaznic osebam s manjurno zaposlitvijo.

Tov. Nebec nakaže težkeče, ki so v trgovini v pogledu preskrbe otrok. Trgovine ne dobe v prodajo otroških artiklov, ker jih obrtna podjetja nečejo izdelovati in tiči glavni vzrok v nepravilno postavljenih normah za otroške proizvode. Da se temu odpomore bo potrebno določiti podjetje, ki bo proizvajalo izključno otroške robe in bi bilo za to najbolj primerno podjetje "Kroj" na Tyrševi cesti, kateremu bi bilo preskrbeti tudi potreben material iz troškovnega fonda. Isto je v pogledu izdelovanja otroških čevljev. Popravljalnice čevljev ne sprejemajo čevljev v popravilo, ker se bavijo predvsem s serijsko izdelavo čevljev.

Prav tako je težko stanje v pogledu popravljalnic šivalnih strojev, koles in drugih predmetov uslužnostne narave. Uslužnostna podjetja se je doslej le preveč zavirajo v njih razvoju tako v pogledu dodeljevanja materiala, odzemanja primernih prostorov, ter bo treba v bodoče vprašanje obrtništva, predvsem v pogledu uslug reševati bolj življensko.

- 4 -

Tov. Podbregarjeva pripominja, da se je vprašanje razvijanja uslužnostnih podjetij reševale stihijsko tako s strani MLO kot RLO. Pregled te dejavnosti kaže, da je bila v nekaterih rajonih s strani množičnih organizacij močna iniciativa. V RLO II je bilo ustanovljenih 10 krpalnic tako, da odpade na posamezno obratevalnico 3.300 prebivalcev. Najslabši pa je položaj v RLO I, kjer odpade na 1 obratevalnico 10.500 prebivalcev. To kaže, da RLO niso smatrali za potrebno, da bi nudili dovoljno pomoč pri nadaljnjem razvoju podjetij, ki bi se končno tudi lahko pretvorila v rajonska podjetja. Tu nastane le vprašanje ali bi kot večja podjetja v okviru množičnih organizacij dajala cenejše svoje produkte, ali kot podjetja RLO. Razvoj državnih - rajonskih obratevalnic pa poteka mnogo počasneje kot razvoj obratevalnic množičnih organizacij. RLO se spuščajo v najmanjše detajle posameznih obratov, kot tudi zahtevajo vsa mogoča poročila, kar vse zavira dele in razvoj obratov.

V zvezi z novim cenikom, kjer so navedene maksimalne cene, se obrati teh cen trdo drže in je bilo potrebno precej truda, da se jim je dokazalo, da cena za vsak komad ne more biti enotna.

V pogledu dodeljevanja živilskih kart se karte, namenjene za uslužnostno dejavnost niso krčile in se te izvajali RLO samostojno.

RLO-om je treba prikazati nujnost razvijanja uslužnostnih podjetij, katere dolžnosti se morajo polno zavedati.

Tov. Miklavič se dotakne slabega odnosa, ki se kaže do ljudske imovine, katera prepaša prav valed nepravočasnega pristopanja k popravilu posameznih predmetov, kot tudi v izvrševanju popravil, ki niso kvalitetna. Vzrok temu je predvsem to, ker se večina uslug dela za državni sektor plačuje z obremenitvami in razbremenitvami bančnih računov, kar pa se še vedno ne smatra kot enakovredno plačilo v gotovini. Kritično je stanje v pogledu popraviljanja klavirjev, ker manjša v Ljubljani kvalitetne tovrstne delavnice in so prizadevanja, da bi se taka popravilnica ustanovila pri podjetju "Harmoneika" ostala brezuspešna.

Tov. podpredsednik Sitar označi kot glavno napako, ki zavira razvoj uslužnostne dejavnosti tendenco, da streme RLO le za profitarstvom in rentabilnostjo, ne skrbijo pa za zadostitev potreb prebivalstva. Množične organizacije, konkretno AFŽ, se ta problem reševale bolj življenske ter so v razmeroma kratkem času razvile močno mrežo krpalnic in to ne na bazi rentabilnosti, temveč na bazi potreb ljudi. Ker je razvoj teh podjetij zavzel tak obseg, da Mestni odbor AFŽ ni zmogel celotnega dela, se je naletelo na precejšen odpor RLO-ov glede prevzema vodstva teh obratov. Po prevzemu pa se RLO uvajali v poslovanje komplicirani sistem, tako v pogledu poročanja, kot tudi vodstva in kontrole, mesto, da bi obdržali isti način, kot so ga imele organizacije AFŽ. Je mnogo podjetij, kjer RLO lahko iščejo akumulacije, za to jim daje možnost tudi določanje tržnega dobička.

Ne drži trditev, da za uslužnostno dejavnost ni zadostnega materiala na razpolago, ker se ta material mora dobiti in ne more biti ovira za razvoj uslužnostnih obrti, če po drugi strani v mnogih primerih lahko ugotovimo, da se z malenkostno porabo materijala izvedejo lahke mnoga popravila. Da se pristopi k izboljšanju sedanjega položaja je treba prvenstveno odstopiti od tendence izključne denostnosti podjetij in preiti na osnavljanje obrti, ki bodo krile potrebe ljudi.

Isto je v pogledu gospodinjskih servisov, kar kaže primer na RLO III, ko se je prav aktivnim tovarišicam zahvaliti, da se ni vsa stvar razbila, ker je rajonski ljudski odbor hotel vso stvar zbirekratizirati. Kontrola manjše služnostne dejavnosti je mogoča potem masovnih organizacij in Fronte, ne pa, da se za vsako manjšo obrt poslužuje upravne linije in birokratskega načina reševanja.

Tov. Kodela prikaže razvoj obrtnih delavnic in zaposlenega osebja od leta 1948 do danes v državnem zadrudnem in privatnem sektorju:

Leto	državni sektor		zadrudni		množične org.		privatni	
	delav-nice	osebje	delav-nice	osebje	delav-nice	osebje	delav-nice	osebje
1948	30	688	6	561	8	132	1301	2216
1949	68	1320	16	681	17	123	1330	2962
1950	68	1548	16	682	19	341	1492	3856

Iz tega se vidi, da se je dejansko povečale števile obratovalnic, vendar to ne daje prave slike, ker so prav one delavnice, ki se bavijo neposredne z uslugami nasadovala. Tu je spet glavni vzrok težnja za profitarstvom.

V bližnji bodočnosti je pričakovati težave v frizerski stroki zaradi pomanjkanja kadra, ker je za to stroko minimalno število novih prijav za uk, to pa z osirom na uredbo, ki predpisuje v tem poklicu nizke mezde.

Za razvoj uslužnostnih obrti bo ovira tudi nov kartni režim, ko ne bo mogoče zaposlovati več delovne sile kot jo izkazuje sedanje dejansko stanje.

Tov. Drobež je mnenja, da se danes polaga prvenstveno vse sile in ves trud v nove investicije, premalo pa skrbi za vzdrževanje in zaščite obstoječega stanovanjskega fonda, ki bi z malimi popravili lahko še dolgo koristil skupnosti. Isto je pri služnostni dejavnosti, ki se je v marsikaterem oziru in se še koči, naj bo te v primeru krčenja poslovnih lokalov, kot v odkupevanju strejev in orodja, ki so se nameščali v večja podjetja, ali pa dodeljevale nove ustanovljenim rajonskim obratovalnicam, ki še daleko niso dosegle nivoja dobrega obrtnika. Ustanavljanje novih obratov bi morale iti vzperedne z že obstoječimi, ki bi potem v svoji razvojni stopnji postopoma prevzemali stare obratovalnice. Tudi v pogledu ustanavljanja terenskih šivalnic se čisto greši, ker se ne pusti ženam šivati po domovih kot privatne obrtnice, kjer bi istočasno vzgajale otroke in šivale po potrebi tudi pozno v noč in se jih nekako sili, da se vključijo v dele terenskih šivalnic, pa četudi za 4 ure. To je imelo za posledice, da so gospodinje, ki so bile obenem šivilje opustile dele in s tem zmanjšale uslužnostno dejavnost. Treba bi bilo po peti bivših trgovcev, ki so imeli v svojih trgovinah konfekcije, izdelane po šiviljah na domovih, ki so donšale trgovcem izgotovljene predmete in so bile plačane od komada. Na ta način bi se pešivila in razširila prodaja splošne, predvsem pa otroške konfekcije.

Tov. predsednik Malekič ugotovi, da je razprava današnje seje dobro osvetlila slabo stanje uslužnostne dejavnosti v Ljubljani in da je temu vzrok nesistematično delo in premajhna pomoč, ki se je nudila za razvijanje drobne obrti. Že pri razpravi ob sprejemanju proračuna za tekoče leto je bil sprejet načrt za poživitev uslužnostnih obrti in bo treba k reševanju tega vprašanja energično pristopiti.

Najbolj pereče je vprašanje v pogledu otroške konfekcije in je popolnoma pravilna ugotovitev tov. podpredsednika Sitarja, da je temu kriv tudi MLO, konkretno poverjenišтво za industrijo in obrt, ki gleda le na rentabilnost podjetij. Državna in zadružna podjetja je, če ne v celoti, pa vsaj po en oddenek, izključno usmeriti na dejavnost za otroke. Izredno dobra je iniciativa terenskih AFŽ organizacij in Fronte, ki pospešujejo in skrbijo za ustanavljanje novih krpalnic in šivalnic po terenih, ki se zrasle na osnovi potreb. To iniciativo je treba podpirati in gojiti ne pa zavirati in birokratizirati, kot se to dogaja s strani RIO. Državne ali zadružne obrtne podjetje praviloma ne sme imeti večje administracije kot privatni obrtnik. Še posebej pa velja to za terenske krpalnice, ki nimajo niti lastnih osnovnih in obratnih sredstev. Kontrole nad poslovanjem naj vrše ljudske množice same - ne pa birokrati. Z izpolnjevanjem kakršnihkoli formularjev in poročil je prenehati in ne smejo obrati v državnem sektorju imeti drugačen značaj kot privatne obratovalnice. Vsako drugo naziranje je nepravilno.

Pravilno je naznačil tov. Drobež, da je treba na novo poživiti šiviljsko obrt po demovih, pa naj si bo, da delajo za lasten račun ali pa za državne šivalnice. Zato ni važno, ali so obrati v upravi rajona li terenskih organizacij, temveč da služijo svojemu namenu in da se prilagode onim prilikam, ki so za dotični teren najbolj primerne. Državni obrati, ki poslujejo kot privatni obrtniki in s enakim načinom poslovanja tudi ne morejo biti nerenabilni, odnosno pasivni. Gotovo je, da je privatni obrtnik drobn proizvajalec in da iz njega raste majhen kapitalist oziroma ima take tendence ter ima kapitalistične odnose do proizvodnje. Na cene njegovih storitev vpliva zakon vrednosti, t.j. povpraševanje potrošnikov. Zato s tegimi administrativnimi predpisi ne bomo desti dosegli, temveč je treba k temu delu pristopiti z ekonomskimi ukrepi.

Tudi serijskega izdelovanja v šivalnicah ne smemo načelno odklanjati. Posledica bo ta, da bo na trgu več blaga in se bo v večji meri zadoščevalo potrebam ljudi, istočasno bo manjši pritisk za usluge po meri.

Z ozirom na to, da se čimbolj poživiti uslužnostna dejavnost je potrebno, da poverjenišťva za obrt pri RIO dobe resorno poverjenišťvo v okviru MLO in da se naše poverjenišťvo za industrijo in obrt razdeli v dva poverjenišťva: v poverjenišťvo za industrijo in v poverjenišťvo za obrt, ki bo samostojno in preko resornih rajonskih poverjenišťev reševalo obrtne dejavnost v Ljubljani. Iz vseh direktij in uprav naj se izločijo vsa obrtna podjetja in se kot samostojna podjetja vežejo direktno na poverjenišťva za obrt po sistemu, ki je primerne za obrtne podjetje. Vodstvo poverjenišťva za obrt bi prevzel tov. Maček Polde, član IO, ki je s ukinitvijo nadzorne stanovanjske komisije brez zadolžitve.

I. s k l e p:

Soglasno se sklene

- 1.) da se firmira samostojno poverjenišтво za obrt; dosedanje poverjenišťve pa se preobuđu samo v poverjenišťvo za industrijo;
- 2.) da se izločijo iz direktij vsa obrtna podjetja, ki se prikljuđu na novo ustanovljene poverjenišťve;
- 3.) vodstvo poverjenišťva se poveri tov. Mačku Poldetu.

K izvedbi tega sklepa je pristopiti takoj.

Ob zaključku predlaga tov. Drobež, da bi Izvršilni odbor dal povdarka Tednu matere in otroka s tem, da bi dodelil stanovanja v XI. bloku v Šiški, ki je tik pred dograditvijo, družinam, katerih otroki so zaradi slabih stanovanj zdravstveno ogroženi.

II. s k l e p:

Soglasno se sklene, da se dadele stanovanja v celotnem XI. bloku v Šiški tistim družinam, katerih otroki so zaradi slabih stanovanj zdravstveno ogroženi. Stanovanja se bodo nakazala prizadetim družinam v sodelovanju z organizacijo AFŽ ter v sporazumu s Svetom za varstvo matere in otroka.

Ta sklep se objavi tudi v dnevnem časopisu.

Ker je dnevni red izčrpan, zaključí tov. predsednik sejo ob 19.30 uri.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Tajnik:
(K o v a č i č Leo)

Predsednik:
(M a l e ž i č Matija)